

Lapsivaikutusten ennakointi ja arviointi ('Lavaus') hankkeen taustaa

Liisa Heinämäki
Stakes Jyväskylän alueyksikkö

Lapsivaikutusten arviointi

- kaikissa lapsia koskevissa yhteiskunnallisissa toimenpiteissä ja päätöksissä
- toimenpiteiden ja ratkaisujensa pohjana tieto niiden vaikutuksista lapseen
- pohjana IVA -arviointit
- peruskysymyksiä
 - millaisia vaikutuksia lapsen/lapsiryhmän/lapsiväestön hyvinvointiin
 - mitä hyötyjä/haittoja lapsen hyvinvoinnille

Äänekosken prosessi

- Ensimmäinen lapsivaikutusten ennakkoinnin kokonaisprosessi
 - Ainutlaatuinen myös kuntaliitostaustan vuoksi
 - STM tukenut käynnistämistä ja seurannut tiiviisti; hanke on ainoa kuntatason kehittämisprosessi
- Ensisijaisesti Äänekosken oma prosessi
 - päähuomio kaupungin omien tavoitteiden edistämisessä
 - samalla hyödyttää valtakunnallisen aineiston kehittämistä
- Kokemuksista hyödytään ja ne kiinnostavat

Äänekosken kokonaisuus

Esiselvitysvaihe

- toteutus Stakes Jyväskylän alueyksikkö & Keski-Suomen maakuntaliitto
- Uusi Äänekoski pilottikuntana; aineiston keruuta kentällä eri palveluista
- Jyväskylän yliopiston asiantuntijaryhmä, mukana STM ja lapsiasiavaltuutettu
- tuotoksena kuntamateriaali hankeprosessissa ja muiden halukkaiden käytettäväksi

Äänekosken hankevaihe 2007-2008

- käytti em. materiaalia ja kehitti sitä edelleen
- tuottaa kokemustietoa asiakasnäkökulman kuulemisesta ja prosessin organisoimisesta

Kuntamateriaalin tavoitteena

- aktivoida kunnat huomioimaan lapsinäkökulma päätöksenteossa ja toiminnassa kunta- ja/tai palvelurakennetta muutettaessa
 - ei vain kuntarakenne, vaan palvelurakenteiden muutos edellyttää arviointia
- herättää kunnassa keskustelua lapsinäkökulmasta sekä palvelualojen sisällä että moniammatillisessa yhteistyössä
- tukea lapsinäkökulman esilletuloa organisaatiossa ja päätöksenteossa
- ohjata kuntia itsenäiseen ennakointi-, itsearviointi- ja seurantaprosessiin käytännöllisellä tavalla, joka rohkaisee käynnistämään arvioinnin

Kuntamateriaali sisältää

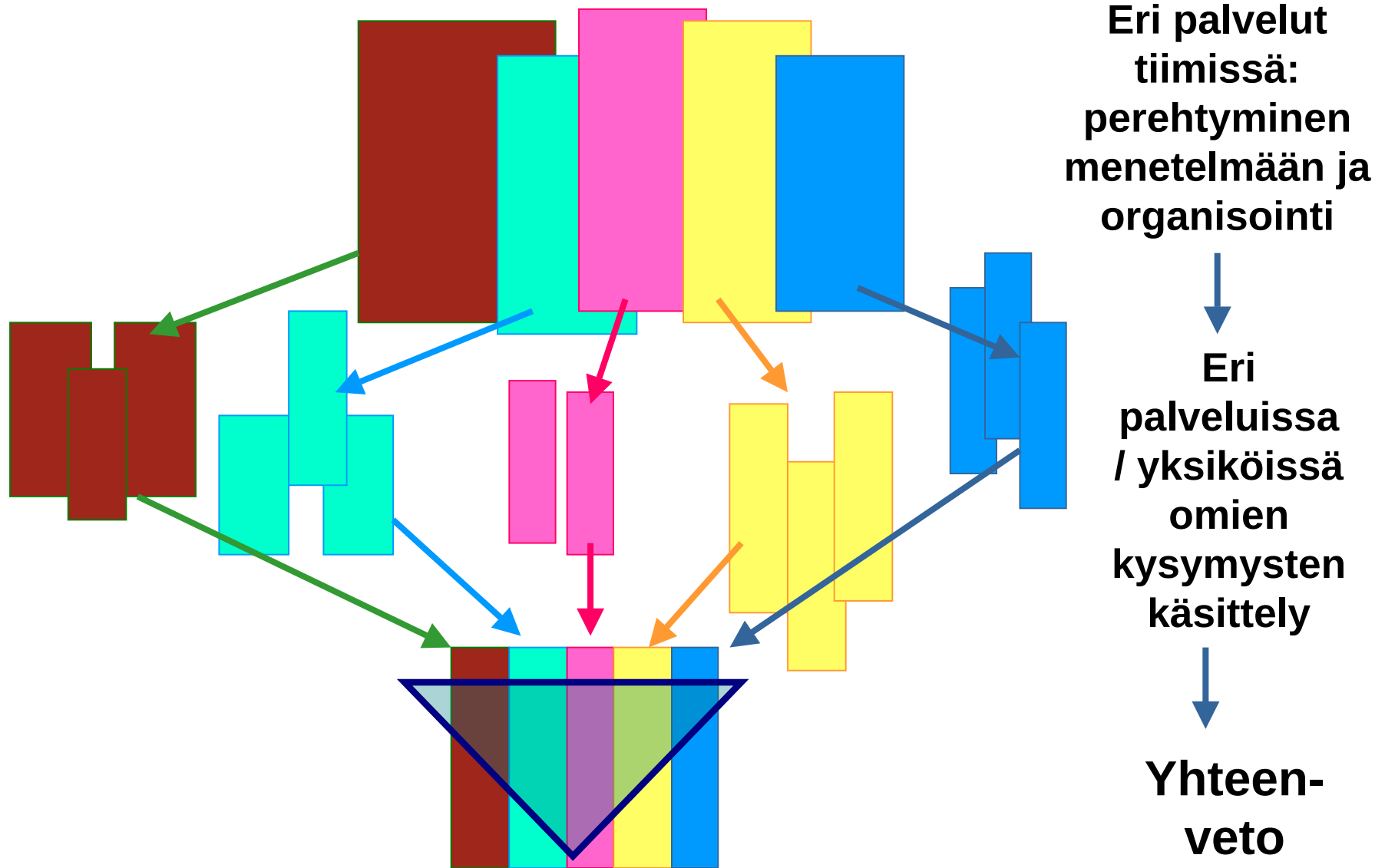
- ohjausta lapsivaikutusten arviointiin ja lasten, nuorten ja perheiden osallistumisesta siihen
 - taustatietoa, tietoa keinoista ja menetelmistä
- tietoa aineiston keruunmenetelmistä
- palvelualuekohtaiset perustelut sekä **kunnan itsearvioinnin** kysymykset
 - sovellettavissa oman kunnan rakenteisiin
- ohjatun
 - yhteenvedon
 - tiedottamisen
 - seurannan

Itsearvioinnin tavoitteena

- Kiinnittää päätöksentekoprosessissa huomiota siihen, miten lasten ja lapsiperheiden palveluiden kokonaisuus huomioidaan
 - Mille tiedolle päätökset perustuvat? miten kokonaisuus haetaan?
 - Keskustelualoitteet ja –tilaisuudet olennaisia tuotoksia, niiden pohjalta syntyy ajan mittaan työtapojen mallinnuksia ja kehittämistä
- Tarjota kunnille työtapaa, -materiaali ja tuotos joka on..
 - omiin toimintarakenteisiin sitoutuva ja niitä kehittävä
 - toteutettavissa mahdollisimman vähin irrallisoin toiminnoin
 - kokonaisnäkemyksiä lisäävä
 - konkreettinen ja kunnan palveluita hyödyttävä

Toteutusprosessin perusrakenne

1. Nimetään vastuuhenkilö/tiimi, joka koordinoi arvioinnin
2. Alkuinformaatiot ja toiminnan organisointi eri palvelualoille tehdään yhdessä
3. Aineiston keruu jakautuu eri palvelualueille materiaalin tuella
4. Ohjeistettu yhteenveto kehittämis ehdotuksineen tehdään yhdessä
5. Työstetään yhteenvedon lisäksi suunnitelma tiedottamisesta, päätöksentekoon viemisestä ja seurannasta

Tiedottaminen ja vienti päätöksentekoon

Hankkeessa prosessi pääosassa

Hanke on tuottanut koonnin henkilöstön ja perheiden näkemyksestä:

- palvelujen nykytilasta
- siitä, millaisia muutoksia nähdään tapahtuneen / olevan tapahtumassa lasten ja perheiden palveluissa

Muutoksen tavoittaminen ei ainoa tavoite

- Muutos on aina monitahoinen; näkökulmia on useita
- Muutos tapahtuu vuosien mittaan: pysähtyminen arvioimaan antaa tilaisuuden vaikuttaa muutoksen suuntaan

Tuotoksen ohella syntyy ei-materiaalisia vaikutuksia

- keskustelufoorumit, kokonaisuuksien näkeminen, oman roolin tunnistaminen lapsen ja lapsiperheen palveluissa
- prosessi: lapsinäkökulman esiin nostaminen, sen konkretisointi omassa työssä, määrittäminen ja mittaaminen tuottavat vähintään yhtä suurta hyötyä kuin tuotos

Äänekosken Lavauksen taustalla...

Kaupungin sitoutuneet päättäjät ja toimijat

- Muutosmylläkässä halu löytää toimintaa kehittävät elementit
 - Halu katsoa nykyhetkeä pidemmälle
- Rohkeutta tulla yhdessä arvioimaan omaa toimintaa – rakentamaan uutta toimintakulttuuria
 - Omalta alueelta yhteiselle alueelle astuminen on haastavaa
- Omien voimavarojen jakamista toisten käyttöön: pioneerityötä yhteiseksi hyödyksi
 - Jonkun on oltava ensimmäinen

Ja...

tavallista yrittää tehdä,
mutta priimaa pakkaa tulemaan!

Kiitos Äänekoski!

